

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” w roku 2009

Na dzień 31 XII 2009 Towarzystwo **liczyło 287 członków**, zatrudniało 7 osób w pełnym wymiarze godzin. W roku 2009 Towarzystwo realizowało następujące działania:

Ochrona zagrożonych środowisk

Ochrona muraw napiaskowych w dolinie Bugu

- W drugiej połowie sierpnia zorganizowano obóz dla wolontariuszy (20 uczestników).
- Odkrzaczano ok. 8 ha muraw w rez. Kózki;
- Usunięto samosiewy sosny w rez. Wydma Mołożewska (ok. 20 ha) oraz w projektowanym rez. Wajkowska Wydma (14 ha).
- Złożono wniosek o płatność rolnośrodowiskową przysługującą do owiec rasy świniarka.
- Stado owiec świniarek w końcu roku liczyło 38 szt. Zwierzęta te wypasane są od wiosny do późnej jesieni na terenie rezerwatu „Kózki” w celu zapobiegania sukcesji na murawach napiaskowych.

Łąki Kazuńskie

Na terenie Łąk Kazuńskich skosiliśmy 11 ha łąk i turzycowisk. Prowadzimy także działania prawne - zgłosiliśmy dwie sprawy do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Nowym Dworze Mazowieckim (dotyczące zasypywania łąk, sprawy w toku), dwie na Policję (przekazane do sądu) oraz dwa listy do właścicieli, informujące, że zasypywanie łąk jest niezgodne z prawem. W ostoi ptaków na strawach w Kraśniczej Woli prowadziliśmy interwencyjne naprawy grobli i urządzeń piętrzących oraz kontrolę poziomu wody.

Stawy w Kraśniczej Woli

W ostoi ptaków na strawach w Kraśniczej Woli prowadziliśmy interwencyjne naprawy grobli i urządzeń piętrzących oraz kontrolę poziomu wody. Wyremontowaliśmy jednego młyna na stawie Gęgawa, wykosiliśmy około 1,3 ha grobli, odkrzaczyliśmy 300 mb grobli, odtworzyliśmy 5 mb grobli, załataliśmy 15 mb grobli. Wykonaliśmy inwentaryzację herpetofauny, która wykazała obecność kilkutysięcznej populacji kumaka nizinnego. Na jednym ze stawów zainstalowaliśmy 7 tratw dla rybitw czarnych.

Ogławianie wierzb

Przeprowadziliśmy akcje ogławiania wierzb na terenie Łąk Kazuńskich (gmina Czosnów, pow. nowodworski, woj. mazowieckie), w Kampinoskim Parku Narodowym oraz na terenie gminy Proszowice (pow. proszowicki, woj. małopolskie), w których uczestniczyło około 200 osób. Łącznie ogłowiono 37 (30 na Łąkach Kazuńskich i 7 pod Proszowicami).

Ochrona zagrożonych gatunków

Ochrona bociana białego

Prowadzono remonty zagrożonych gniazd na terenie województwa mazowieckiego - przeprowadzono m.in. 50 cięć pielęgnacyjnych wokół gniazd, do których bociany miały utrudniony dojazd, wyremontowano gniazda na budynkach, oraz ustawiono 20 wolnostojących słupów w miejsce gniazd, które uległy zniszczeniu. Zainstalowano 100 platform na słupach energetycznych w rejonach energetycznych Ostrołęka i Przasnysz. Aby wyeliminować zagrożenia związane z zaplątaniem się młodych bocianów w sznurki, wyplątano je z 50 gniazd zlokalizowanych na czynnych słupach energetycznych.

Przed rozpoczęciem sezonu lęgowego przeprowadzono szkolenia dla służb energetycznych w 13 rejonach energetycznych Zakładu Warszawa Teren Dystrybucja oraz spotkania w 2 Urzędach Gminnych (Suchożebry i Mokobody). Uczestnicy spotkań zapoznali się z zasadami zabezpieczania gniazd zlokalizowanych na słupach energetycznych oraz sposobami ochrony bociana na tzw. rozłącznikach i stacjach

transformatorowych. W spotkaniach w rejonach oraz gminach wzięło udział ponad 150 osób.

Ważnym elementem projektu była modernizacja słupów energetycznych średniego napięcia, na których giną porażone prądem bociany. Zabiegi polegały na wymianie tzw. rozłączników oraz modernizacji stacji transformatorowych. Przeprowadzono je na 33 słupach średniego napięcia, co już w pierwszym roku pozwoliło uratować około 80 bocianów.

W ramach projektu przeprowadzono również inwentaryzację bocianów. Zinwentaryzowaliśmy gniazda bociana białego w Warszawie oraz w gminach Suchożebry i Mokobody (powiat siedlecki) gdzie w stosunku do roku poprzedniego stwierdzono około 15% spadek liczby par przystępujących do lęgu; w gminie Jabłonna (pow. legionowski).

Oprócz działań w terenie, w ramach projektu przygotowano także praktyczny poradnik nt. ochrony bociana oraz programów rolnośrodowiskowych, który został wydrukowany oraz zamieszczony na stronie internetowej www.bocian.org.pl.

Ochrona błotniaka łąkowego

- Czynną ochroną objęto 34 gniazda.
- Wspierano finansowo (zwrot kosztów paliwa) czynną ochronę gniazd błotniaka łąkowego w woj. zachodniopomorskim, opolskim, świętokrzyskim, lubelskim, w dolinie Noteci, powiecie kolneńskim, działdowskim oraz białostockim.
- Kontynuowano monitoring błotniaka łąkowego na 8 powierzchniach próbnych.
- W czerwcu i lipcu śledzono dwa samce wyposażone w nadajniki radiotelemetryczne.
- W marcu zorganizowano warsztaty robocze dla osób uczestniczących w projekcie ochrony błotniaka łąkowego.
- W sierpniu uczestniczono w organizowanej przez Komitet Ochrony Orłów konferencji pt. „Ochrona drapieżnych zwierząt a rozwój cywilizacyjny społeczeństw ludzkich”. Na konferencji zaprezentowano cele, działania i rezultaty projektu ochrony błotniaka łąkowego.
- We wrześniu uczestniczono w Ogólnopolskiej Konferencji Ornitologicznej w Lublinie. Na konferencji zaprezentowano cele, działania i rezultaty projektu ochrony błotniaka łąkowego.
- W grudniu zorganizowano ogólnopolską konferencję pt. „Błotniak łąkowy – badania i ochrona”.
- Spreparowano ponad 300 wypluwek błotniaka łąkowego zebranych w sezonie lęgowym i oznaczono znalezione w nich resztki pokarmu.
- Napisano dwa artykuły o ochronie błotniaka łąkowego w prasie lokalnej oraz jeden w piśmie naukowym.
- Powołano Polską Grupę Roboczą Błotniaka łąkowego PYGARGUS;
- Przygotowano i złożono wniosek do Fundacji EkoFundusz na wzmocnienie efektów ochrony błotniaka łąkowego. Wniosek został zaakceptowany. Z przyznanej dotacji zostanie sfinansowane wykonanie nowej strony internetowej projektu oraz wykonanie 70 ogrodzeń (z siatki zgrzewanej) do ochrony lęgów błotniaka łąkowego.
- Przeprowadzono 16 prelekcji dla rolników o programach rolnośrodowiskowych oraz ochronie błotniaka łąkowego. W szkoleniach uczestniczyło ponad 180 rolników.
- Przeprowadzono szkolenia w 8 Wojewódzkich Ośrodkach Doradztwa Rolniczego. W szkoleniach uczestniczyło 350 doradców rolnośrodowiskowych.
- Wydano kalendarz na rok 2010 z błotniakiem łąkowym (nakład 1000 egz.).
- Wydano film „Błotniak łąkowy – arystokrata pól”. Nakład 5 000 płyt DVD. Film jest w wersji polskiej i angielskiej.
- Wydano prezentację „Ptaki krajobrazu rolniczego”. Nakład 5 000 płyt CD. Prezentacja jest dostępna na stronie ptaki-rolnictwo.bocian.org.pl

Ochrona pustułki

Przeprowadzono kontrolę 519 skrzynek rozwieszonych na terenie środkowo-wschodniej Polski, dowieszono 15 nowych skrzynek w powiecie łowickim (woj. łódzkie) oraz 100 skrzynek w powiecie proszowickim (woj. małopolskie). Pustułki w 2009 roku

zasiedlały c.n. 152 skrzynki (blisko 29% spośród skontrolowanych). Zaobraczkowano 73 pisklęta pustułek. W pracach terenowych wzięło udział co najmniej 55 osób.

W Pruszkowie zainstalowano kamerkę internetową przy gnieździe pustułki, która działała przez dwa miesiące.

Ochrona płomykówki

Skontrolowano 4 stanowiska płomykówki, w 3 z nich obrączkowano młode;

Przygotowano i złożono wnioski do Fundacji EkoFundusz na wzmocnienie efektów projektu ochrony płomykówki w środkowo-wschodniej Polsce. Wniosek został zaakceptowany. Z przyznanej dotacji zostanie sfinansowany zakup sprzętu (wiertarko-wkrętarek akumulatorowych, wkrętów, kołków rozporowych i kątowników) oraz kontrola i czyszczenie 150 skrzynek lęgowych. Poza tym zostanie zakupionych i powieszonych 45 skrzynek lęgowych.

Ochrona bielika, orlika krzykliwego i kani czarnej na terenie woj. mazowieckiego

W ramach projektu koordynowanego przez Komitet Ochrony Orłów skontrolowano łącznie 50 stanowisk ptaków szponiastych oraz dodatkowo jedno stanowisko puchacza. Stanowiska położone były na obszarze 16 nadleśnictw, Kampinoskiego Parku Narodowego oraz także na terenach leżących poza Administracją Lasów Państwowych. W pracach terenowych uczestniczyło 35 osób.

Ochrona nietoperzy

W roku 2009 w ramach monitoringu nietoperzy, wraz z Ogólnopolskim Towarzystwem Ochrony Nietoperzy, skontrolowaliśmy około 200 zimowisk tych ssaków. Przy warszawskim biurze Towarzystwa funkcjonuje Sekretariat Porozumienia dla Ochrony Nietoperzy, zaś Przewodniczącym Rady Przedstawicieli PON był Marek Kowalski.

Ochrona przyrody w miastach

Ochrona ptaków w budynkach

Rok 2009 był kolejnym rokiem ważnych wykładni prawnych. GDOŚ wyjaśniła, że wszelkie zamykanie otworów wlotowych do miejsc, gdzie gniazdują jerzyki, jest niszczeniem ich siedlisk, zatem jeżeli zachodzi taka potrzeba, wymagana jest zgoda RDOŚ oraz odpowiednia kompensacja przyrodnicza. W Warszawie wykonaliśmy opinie ornitologiczne dla 101 budynków, zaś nad 13 budynkami prowadziliśmy nadzór w okresie lęgowym. Przeprowadziliśmy szkolenie dla 125 strażników miejskich i 55 urzędników.

Inne działania

W Warszawie powiesiliśmy 495 skrzynek lęgowych dla ptaków w dwu dzielnicach (Bielany i Ursus), w tym 25 dla jerzyka. Czyszczeniom i konserwacji poddano 998 budek. Zwodowaliśmy 22 tratwy dla kaczek w warszawskich parkach. W Opolu zainstalowaliśmy 202 skrzynki, w tym 15 dla pustułki i 20 dla jerzyka.

Edukacja przyrodnicza

Wydawnictwa:

- Biuletyn TP „Bocian” Kraska nr 16 (1-2/2008) – nakład 2.000 egz.
- Folder edukacyjny o obszarze Natura 2000 „Doliny Omulwi i Płodownicy” – nakład 10.000 egz.
- Folder edukacyjny o obszarze Natura 2000 „Dolina Pilicy” – nakład 10.000 egz.

Ponadto foldery i płyty edukacyjne zostały wydane w ramach wyżej wymienionych programów: poradnik na temat ochrony bociana oraz programów rolnośrodowiskowych, kalendarz na rok 2010 z błotniakiem łąkowym (nakład 1000 egz.), film „Błotniak łąkowy – arystokrata pól” (nakład 5000 w dwu wersjach językowych), prezentację „Ptaki krajobrazu rolniczego” (nakład 5 000).

Przeprowadzono prelekcje o ochronie przyrody w 15 placówkach oświatowych (szkoły średnie, gimnazja, szkoły podstawowe, przedszkola) w ilości ok. 65 godzin lekcyjnych.

Zaprezentowano działalność Towarzystwa na Polach Mokotowskich w ramach obchodów Dnia Ziemi oraz Dni Ptaków w warszawskim ZOO.

Na warszawskim Bemowie, w Forcie Bema, zostały zainstalowane dwie tablice edukacyjne o krzyżówce.

Inwentaryzacje przyrodnicze i oceny oddziaływania

Przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą obszaru Natura 2000 Puszcza Biała. W ramach tej inwentaryzacji wykonano liczenia wszystkich gatunków ptaków na 4 pow. leśnych o pow. ok. 100 ha każda; oceniliśmy także liczebność lerki i świergotka polnego na dwóch pow. krajobrazowych o wielkości ok. 1200 ha każda, wykonaliśmy liczenia lelka na 4 pow. leśnych o wielkości rzędu 800-900 ha. Przeprowadzone zostały również liczenia na 2 kompleksach stawów rybnych jak również penetracje całego obszaru Puszczy Białej. W pracach terenowych uczestniczyło ponad 40 osób – członków i współpracowników Towarzystwa.

Wykonano inwentaryzację ornitologiczną i ocenę oddziaływania wzdłuż planowanej drogi Kosów Lacki-Treblinka o długości 12 km.

Wykonano ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000 wzdłuż drogi wojewódzkiej w gm. Mordy, gdzie drogowcy zaplanowali wycinkę dużej liczby drzew.

Polska Kartoteka Przyrodnicza

W roku 2009 do kartoteki on-line zostało wpisanych blisko 10 000 obserwacji przyrodniczych – głównie ptaków.

Działania interwencyjne

Przywoziliśmy z terenu i przekazywaliśmy do Azylu dla Ptaków przy warszawskim Ogrodzie Zoologicznym różne gatunki ptaków, np.: bociany białe, myszołowy, sowy. Łącznie przeprowadzono ok. 40 interwencji.

Pozostałe działania

W dolinie Wisły Środkowej rozwiesiliśmy i wyczyściliśmy 350 skrzynek lęgowych.